

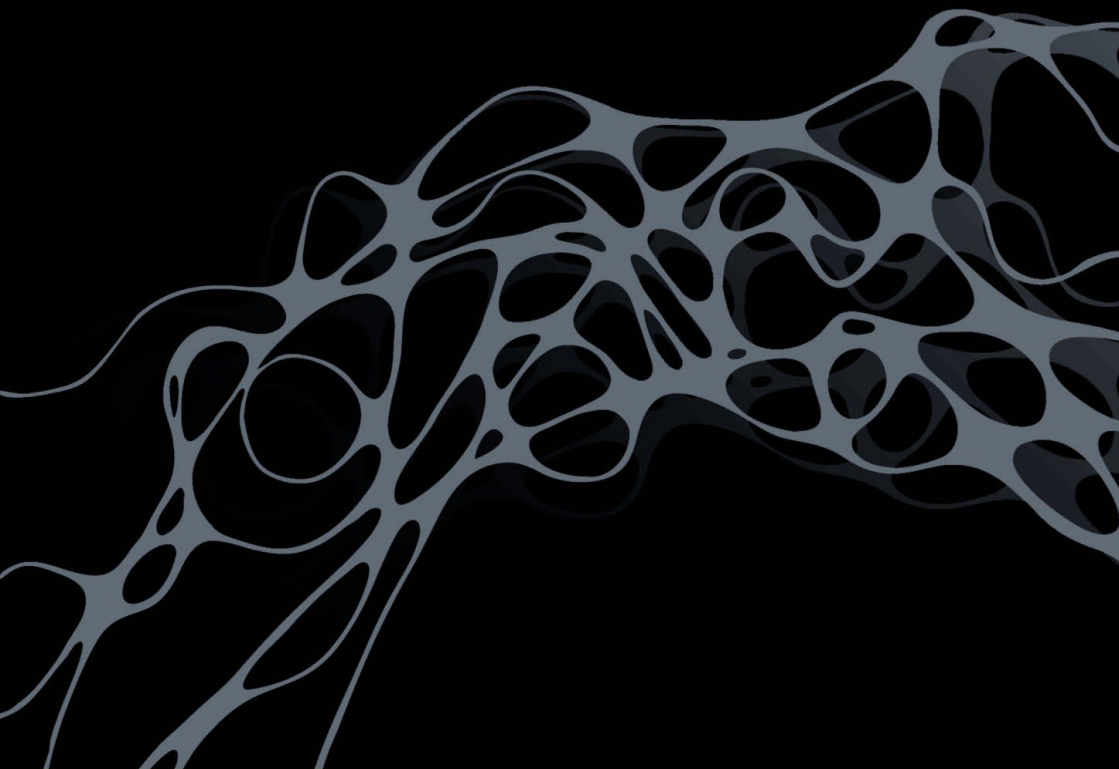

Městská knihovna v Praze

ČEŠTÍ
BÁSNÍCI
20. STOLETÍ

NAOPAK

Miroslav Holub

e-kniha • Praha • 2021

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Městská knihovna v Praze

Naopak

Miroslav Holub

Znění tohoto textu vychází z díla [Naopak](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Mladá fronta v Praze v roce 1982. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Miroslav Holub: Naopak), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 12. 2. 2021.

OBSAH

STRUČNÉ ÚVAHY	8
Stručná úvaha o kočkách rostoucích na stromech	9
Stručná úvaha o přesnosti	11
Stručná úvaha o mapách	13
Stručná úvaha o teorii relativity	14
Stručná úvaha o smrti	15
Stručná úvaha o slově bolest	16
Stručná úvaha o dětství	17
Stručná úvaha o stařence s vozíkem	18
Stručná úvaha o Honzovi	20
Stručná úvaha o trpaslících	22
Stručná úvaha o Karlu Velikém	23
Stručná úvaha o slunci	24
Stručná úvaha o chrličích	25
Stručná úvaha o plotu	27
Stručná úvaha o očích	29
Stručná úvaha o zabíjení kaprů	30
Stručná úvaha o smíchu	32
Stručná úvaha o potopě	33
Stručná úvaha o zkumavkách	35
Stručná úvaha o světle	37
MÍNÓTAUROS	38
Mínótaurovy myšlenky o poezii	39
Samota Mínotaurova	40
Mínotauros faber	41
Mínotauros o lásce	43
Úspěšný mladý muž v labyrintu	45
O Sisyfovi	47
O Daidalovi	48
Atentát	50

Jinde.....	52
Nebezpečí noci.....	54
Filozofie podzimu.....	55
Zahradu starých lidí.....	56
Ma ma.....	57
Embryo ve skle.....	59
Velrybářství.....	60
Homér.....	62
O původu Mínoáoura.....	64
Mínoáourovy myšlenky o labyrintu.....	65
O PŮVODU VĚCÍ.....	67
O původu kamene.....	68
O původu oblaků.....	69
O původu fotbalu.....	70
O původu krabičky.....	72
Cesta do nitra.....	73
Přemýšlení.....	74
O původu otcovství.....	75
O původu stropu.....	76
O původu peroxidu vodíku.....	77
O původu šesté hodiny večerní.....	79
O původu svátečního rána.....	81
Rok klidného slunce.....	83
U nás doma.....	84
Filozofie setkání.....	85
Zrcadlo.....	86
Doma.....	87
Oběd.....	88
O původu asfaltového holuba.....	89
O původu opaku.....	90
O původu špatného zažívání.....	91
Rozhovor s mládětem o poezii.....	92

Rozhovor s kmetem o poezii.....	93
O původu paměti.....	94
Poslední soud.....	95
O původu plné moci.....	97
Rozhovor s básníkem	98

STRUČNÉ ÚVAHY

Stručná úvaha o kočkách rostoucích na stromech

Když ještě byly valné hromady krtků
a když ještě krtkové lépe viděli, stalo se,
že se krtkům zachtělo věděti, co jest
nahore.

I zvolili komisi k zjištění, co jest nahore.
Komise vyslala bystozrakého, rychlonohého
krtka. Ten pak, opustiv matku rodnou prst',
spatřil strom a na něm ptáka.

I byla utvořena teorie, že nahore
rostou ptáci na stromech. Avšak
některým krtkům se to zdálo
příliš jednoduché. I vyslali dalšího
krtka zjistit, zda rostou ptáci na stromech.

V té době byl již večer a na stromě
vřískaly kočky. Na stromě rostou
vřískající kočky, oznámil druhý krtek.
I povstala alternativní teorie o kočkách.

Dvě protichůdné teorie nedaly spát staršímu
neurotickému členu komise. I vylezl se
podívat sám.

Tehdy však už byla noc a tma jako v pytli.

Ani tak, ani onak, oznámil ctihodný krtek.
Ptáci a kočky jsou optické klamy, vyvolané
dvojlomem světla. Ve skutečnosti nahore

Je totéž co dole, jen hlína je řidší a
horní kořeny stromu něco šeptají,
ale jen docela málo.

A na tom zůstalo.

Od těch dob krtkové zůstávají pod zemí,
neustavují komisí a
nepředpokládají existenci koček,

A když, tak jen docela málo.

Stručná úvaha o přesnosti

Ryby

vždycky táhnou přesně tam a přesně tehdy,
jakož i
ptactvo má vestavenou přesnou časomíru a
zeměmíru.

Lidstvo pak,

ochuzeno o pudy, vypomáhá si činností
vědeckovýzkumnou. K její podstatě odnáší se
tento příběh.

Jistému vojínu

bylo vypáliti z děla vždy v šest večer přesně.
Činil tak, jsa vojínem. Když byla zkoumána
jeho přesnost, uvedl:

Řídím se

naprosto přesným chronometrem, který
chová ve výkladu
hodinář dole ve městě. Každý den v sedmnáct
čtyřicet pět nařídím podle něho své hodinky a
ubírám se na kopec, kdež dělo stojí připraveno.
Přesně v sedmnáct padesát devět dojdu k dělu
a přesně v osmnáct vypálím.

I shledáno,

že tento způsob vypálení jest naprosto přesný.

Jen onen chronometr bylo ještě prověřiti. I
dotázán hodinář, dole ve městě, po přesnosti
onoho stroje.

Ó, pravil hodinář,
tento přístroj je z nejpřesnějších vůbec.
Představte si,
už od let se tu přesně v šest střílí z děla.
A já každého dne pohlédnu na onen
chronometr,
a on vždy ukazuje přesně šest.

Tolik o přesnosti.
A ve vodách táhnou ryby a z nebes ozývá se
šumění křídel, zatímco

Tikají chronometry a hřmí děla.

Stručná úvaha o mapách

Albert Szent-Gyorgyi, jenž toho věděl dost
o mapách,
podle nichž se ubírá kamsi život,
vyprávěl tento příběh z války,
skrze něj se ubírá kamsi historie:

Z malého maďarského oddílu v Alpách vyslal
mladý poručík
výzvědnou skupinu do ledové pustiny.
Neprodleně
počalo sněžit, sněžilo dva dny a skupina
se nevrátila. Poručík trpěl: poslat'
na smrt své lidi.

Leč třetího dne výzvědná skupina byla zpět.
Kde byli? Jak dokázali nalézt cestu?
Ano, pravila skupina, pokládali jsme se již
za ztracené a čekali konec. Když tu jeden z nás
našel v kapse mapu. To nás uklidnilo.
Utábořili jsme se, přečkali sních a pak s mapou
našli správný směr.
A tak jsme tady.

Poručík si vypůjčil onu podivuhodnou mapu, aby ji
prostudoval. Nebyla to mapa Alp,
nýbrž Pyrenejí.

...

Nashledanou.

Stručná úvaha o teorii relativity

Albert Einstein, rozmlouvaje —
(Knowledge is discovering
what to say) — rozmlouvaje tedy
s Paulem Valérym,
byl tázán:

Pane Einsteine, jak vy pracujete
se svými myšlenkami? Poznamenáte si je
hned, jak vás napadnou? Nebo až
večer? Či ráno?

Albert Einstein odpověděl:
Pane Valéry, v našem řemesle
jsou myšlenky tak vzácné, že
když už člověk nějakou dostane,
určitě ji nezapomene

Ani za rok.

Stručná úvaha o smrti

Mnozí se činí,
jako by se ještě nenarodili. Tím časem však
William Burrougs, tázán studentem,
zda věří v posmrtný život,
pravil:
— A jak to víte, že jste ještě neumřel?

Stručná úvaha o slově bolest

Wittgenstein praví: slovo Bolí nahradilo
pláč a výkřiky bolesti. Slovo Bolest
nepopisuje výraz bolesti, ale nahrazuje jej.
Tím vytváří nové chování
v pádu bolesti.

Slovo vstupuje mezi nás a bolest
jako předstěra ticha.
Jest ztišením. Jest jehlou,
jíž se páře steh
mezi krví a hlínou.

Slovo jest prvním krůčkem
svobody
od sebe sama.

V pádu, že jsou kolem
ti druzí.

Stručná úvaha o dětství

Na tyrkysových lukách dětství není nic,
kromě dětství.

Ani na žlutnoucím nebi není nic, ani
na holé ryšavé zdi, ani za holou ryšavou zdí,
ani na orientálním obzoru, ani za obzorem,
ani v domečku, ani v terči, ani v zrcadle,
ani za zrcadlem.

Kromě dětství.

Předměty jsou cizí a neznámé, neboť byly
před tím a budou po tom. Pokud se rozpomínám,
je dětství samotou uprostřed
spříšeženectví věcí a tvorů, již
nemají jmen a určení.

Jména a určení si domyslíme pak. Pak máme za to,
že zeď ohraničuje něco od něčeho,
že domek ochraňuje před nepohodou a
že slavík oblažuje zpěvem a pohádkami.

Máme za to. Ale asi to tak není.

Neboť bezmezná je prázdnota domků, bezmezná
dravost slavíků a cesta od vrátek
k vrátkům nikde nekončí.

A hledající ztrácíme, objevující zakrýváme.
Neboť pořád ještě hledáme dětství.

Stručná úvaha o stařence s vozíkem

Je dána stařenka a je dán vozík.
Tedy soustava stařenky S a vozíku V.

Soustava se pohybuje, od záspí Z k rohu R,
od rohu R ke kameni K, od kamene K
k lesu L, od lesa L k obzoru O.

Obzor O jest místo, kde končí vidění
a začíná paměť.

Nicméně soustava se pohybuje
konstantní rychlostí v ,
konstantní drahou,
konstantním světem a
konstantním osudem,
obnovujíc svůj impuls a svůj smysl
sama ze sebe.

Je to relativně nezávislá soustava,
v krajinách od obzoru po obzor
vždy jedna stařenka s vozíkem.

A tak se vytváří jednou provždy
ona zeměměrná jednotka,
jednotka pouti tam a zpátky,
jednotka podzimu,
jednotka chléb náš vezdejší,
jednotka větru a nízkého nebe,

jednotka domova v dálce,
jednotka jakož i my odpouštíme,
jednotka smrákání,
jednotka šlépějí a prachu,
jednotka naplnění života amen.

Stručná úvaha o Honzovi

Jmenovaný, jak známo, pocházejí
z poměrů nuzných, leč čistých,
odebral se přes devatery hory a devatery
řeky do světa.

Tam
se stal obětí mýtů. Ve skutečnosti,
jak ostatně všichni víme, potkal sice
v Černém lese bílého dědečka a vyměnil
s ním několik slov,

Ale
nic mu nedal, protože buchty mu mezitím
sbalili trpaslíci.
Došel dále do Města ve smutku, ale
v žádné krčmě tam nic nemohl slyšet,
protože

Krčmy byly zrušeny královským dekretem
a cizinci po vyslechnutí právem útrpným
urychleně eskortováni k Dračí skále.

Tak se setkal s drakem, který mu bez prodlení
namlátil a v dalším jej smluvně zavázal,
že mu bude lákat kolemjdoucí rytíře
do spárů.

Princeznu a půl království si musel
vymyslet, když byl na útěku jat
mušketýry a měl vysvětlit, kde se
tak dlouho flákal.

Takže domů se dostal zbědovaný, hubený,
rozedraný a zcela bez iluzí. Sedl si
za humny do sena a přemejšlel. A tehdy
zjistil, že najednou
rozumí řeči ptáků a much,

A naslouchal jim s naprostým porozuměním.

A od tuhýků se naučil
skutečně pěkným pohádkám.

Stručná úvaha o trpaslících

V dalekém světě
velice mnoho trpaslíků
se stalo daleko největšími
trpaslíky na světě.

Již přijíždí Superlohengrin
na superlabuti, za zpěvu
supercigár, jež si osvojila
permanentní svatební pochod.
Geologické vrstvy zesádrovatělých
snů a slov duní pod nohama.

V blízkém světě
sotva znatelná
Sněhurka se plouží myšími stezičkami,
hledajíc sedm starých poctivých
trpaslíků,

Co se ještě
trochu stydí
pod lupou.

Stručná úvaha o Karlu Velikém

(viz Pohádka o témže od Julia Zeyera)

Venku před branou
visí zvon. Karel Veliký, syn Pipina Krátkého,
jej tam dal umístit. Ti, co bezpráví utrpěli,
zazvoní a Karel přeruší své kralování
a hned je přijme, vyslyší a právo zjedná.
To bylo roku 800.

Letos zazvonilo.
V dešti, jenž spíše byl
hroucením nežli kanutím
a trval jedenáct set let,
promoklý, zplihlý, slepicovitý,
v šaškovském kroji
Karel stál.

Lámanou franštinou důtklivě žádal
o slyšení.

Stručná úvaha o slunci

Díky plánovité činnosti meteorologů,
a vůbec díky všeobecným pracovním úspěchům,
byli jsme všichni svědky mnoha slunovratů,
slunečních zatmění a dokonce i
východů slunce.

Ale nikdy jsme neviděli slunce.

To jest takto: viděli jsme slunce
mezi stromy, slunce nad Tatranským
národním parkem, slunce za nesjízdnou silnicí,
slunce linoucí se na Haškovu Lipnici,
ale nikoli slunce,
Jen — Tak — Slunce.

Jen — Tak — Slunce jest totiž neúnosné.
Pouze slunce vztažené k stromům, stínům,
chlumům, Lipnici a správě komunikací
jest slunce pro lidi.

Jen — Tak — Slunce tkví jako pěst nad mořem,
nad pouští nebo nad letadlem,
nevrhá stíny a nekmitá se hemžením
a je tak jediné, že skoro není.

A tak se to má i s pravdou.

Stručná úvaha o chrličích

Během všeobecného kamenění vznikají
útesy z rozsivek, města ze vzdechů a
imperativy z otazníků.

Během všeobecného kamenění andělé sídlící
v zalomených portálech, za fiálami a
vznosnými vížkami ztuhnou v zatuchlé
sírové čertíčky, zachytí se křečovitými
pařátky říms a stanou se chrličí.

Jako takoví
počnou si otvírati hubu na kolemjdoucí,
řkouce:

Kam čumíš, vejre,
jakož i
Prach jsi a v prach se obrátíš,
případně,
Jdi a hled' si gravitace.

Za dešťů vylévají svou zášť hojnými proudy,
zachvívají se rozkoší a despektem,
za nocí dužnatým jazykem oblizují zemi
a obracejí bílé v černé
a naopak.

Někdy však na jaře se jako takoví zastydí,
slezou a v podobě černých koček a

náměsíčných plchů
kritizují skučivě gotiku vůbec a
chrliče zvláště. Tehdy zvědaví andělé
bez portfej sestupují z výsostí
a naslouchají, zachyceni za římsy
křečovitými pařátky. Takž i ztuhnou,
zesírovatí a zkamení.

Tímto způsobem je tedy zajištěna
trvalá obměna chrličů,
neměnnost gotických fasád
a úcta kolemjdoucích, koček a plchů
ke gravitaci.

Stručná úvaha o plotu

Plot

nikde nezačíná,
nikde nekončí

a

odděluje místo, kde to je,
od místa, kde to není.

Bohužel však

každý plot je relativně
propustný, ten pro maličké,
onen pro veliké, takže

plot vlastně

neodděluje, nýbrž naznačuje,
že má býti odděleno.

A že prostoupení se tresce.

V tom smyslu

dá se plot
docela dobře nahradit
zlým slovem, někdy dokonce
i dobrým slovem, ale na to
většinou nikdo nepřipadne.

V tom smyslu pak

je skutečně dokonalým plotem
onen,

jenž odděluje nic od ničeho,
místo, kde není nic,
od místa, kde je totéž.

To je absolutní plot podobný slovu básníka.

Stručná úvaha o očích

Bohyně, bohové, strach a Twiggy mají velmi
veliké oči.
Někteří bohové mají dokonce tak veliké oči,
že už na víc nezbylo a bůh se rovná oku.
Oko samo pak všechno vidí, všechno ví, a poskytuje
dary,
které by sice byly i bez Oka, ale s Okem jsou ještě
mnohem
lepší.

Kyklopové, macaráti, dohlížeči a andělé apokalypsy
mají
velmi malé oči. Ale zato mnoho.
Jedno malé očko v každé klíčové dírce.
Někteří andělé a jim naroveň postavení, čímž
nemyslíme macaráty,
mají dokonce tak malé oči, že se do nich nevejde
ani kousek
člověka.
Oči pak klopí za příčinou utajení.

Za očima bývají zrakové dráhy a týlní laloky mozku,
kde jednotlivé oblasti odpovídají jednotlivým
oblastem v sítnici.
Za příliš velkýma očima není nic.
Za příliš malýma očima je apokalypsa.

Stručná úvaha o zabíjení kaprů

Vezme se palička
a nůž
a udeří se
na pravé místo, aby se moc nemrskal, neboť
mrskání přináší jen komplikace a snižuje výdělky.

A přihlížeči již mhouří oči, již obdivují fortel,
již sahají po šrajtofli. A papír je připraven
k zabalení. A kouří se z komínů.
A Vánoce vykukují z oken, táhnou se při zemi
a šplouchají v sudech.

Takový je zákon radosti.

Jen mne napadá, jestli kapr je to pravé zvíře.

Neboť mnohem lepší zvíře by bylo ono,
jež by — vytaženo — položeno — přidrženo
obrátilo modré oko
na paličku, na nůž, na šrajtofli, na papír,
na přihlížeče a na komíny
a na Vánoce,

A ještě honem

Něco řeklo. Například

Toto jsou mé nejlepší dny; toto jsou mé zlaté dny.
Nebo
Hvězdné nebe nade mnou a mravní zákon ve mně.
Nebo
A přece se točí.

Nebo alespoň
Alelujá!

Stručná úvaha o smíchu

Při smíchu roztáhneme ústa od ucha k uchu,
nebo alespoň tím směrem,
vyceníme zuby, poukazující tak
na dávná vývojová stadia,
kdy ještě smích byl projevem
vítězoslávy nad padlým blížencem.

Vyrážíme dech hezky z hloubi hrdla,
podle potřeby mírně rozechvíváme vazy
hlasivek, případně si také saháme na čelo
či zátylí, nebo mneme ruce a plácáme se
do stehen, poukazující tím na dávná stadia,
kdy vítězství předpokládalo
také rychlé nohy.

Obecně řečeno, smějeme se, když nám je do smíchu.

Ve speciálních případech se smějeme,
když nám vůbec do smíchu není,
smějeme se, protože je to předepsáno, nebo se
smějeme, protože to není předepsáno.

A tak se vlastně smějeme furt, už proto,
aby nebylo slyšet, jak se pořád někdo
směje nám.

Stručná úvaha o potopě

Byli jsme odkojeni představou, že
potopa jest, když
voda stoupá přes všechny meze,
zaplavuje luhy i háje, pahorky i prahory,
místa přechodného i trvalého pobytu,
takže
mužové, ženy, zasloužilí starci
i dítka kojeňátka, jakož i zvěř polní a lesní,
žoužel a pišišvoři
tísní se na zbylých skalínách
poklesajících do ocelových vln.

A jen nějaká ta archa... a jen
nějaký ten Ararat... Kdo ví.
Zprávy o příčinách potop se podivně
různí. Sama historie pak jest věda,
založená na špatné paměti.

Takový způsob potopy beřme na lehkou váhu.

Skutečná potopa
vyhlíží spíš jako louže.
Jako něco bahna ve vřkolí.
Jako sáknoucí necky.
Jako ticho.
Jako nic.

Skutečná potopa jest, když nám jdou
bublínky od úst,
a my si myslíme, že to jsou
slova.

Stručná úvaha o zkumavkách

Vezmete

kus ohně, kus vody,
kus králíka nebo kus stromu,
nebo jakýkoli kousek člověka,
smísíte, zatřepete, zazátkujete,
dáte do tepla, do tmy, do světla, do mrazu,
necháte to chvíli s pokojem — sami nepokojní —
ale to je právě ten vtip.

Po té chvíli

se podíváte — a ono to roste,
maličké moře, maličkový vulkán,
maličkový strom, maličké srdíčko, maličkový
mozeček,
tak maličkový, že ani neslyšíte, jak lamentuje,
že by chtěl ven,
ale to je právě ten vtip, neslyšet.

Pak jdete

a zapíšete to, samé čárky nebo
samé křížky, některý s vykřičníkem,
samé nuly a samá čísla, některé s vykřičníkem,
to je právě ten vtip, vlastně je zkumavka
přístroj na přeměnu nul
ve vykřičníky.

To je právě ten vtip,
pro který zapomenete pro tu chvíli,
že jste sami vlastně

Ve zkumavce.

Stručná úvaha o světle

Světlo děláme, abychom viděli.

V siluru dělali světlo, aby viděli na silur.

V diluviu dělali světlo, aby viděli na diluvium.

V Tróji dělali světlo, aby viděli na Tróju.

Přičemž si všimli těch Řeků kolem.

V osvícenství dělali světlo, aby viděli na osvícenství.

I dnes jest ten pád.

Dokonce

vyvinuly se druhy, jako např. světlušky,

jakož i povolání, jako např. světlonoši.

Mnoho energií jest obraceno ve světlo,

elektrická i chemická, mechanická i biologická.

Ba i baterie se někdy najde.

Vyvinulo se tolik světla, že vidíme i za roh,

že si vidíme i do žaludku,

že vidíme i do kořínků noci.

Ne snad že by to byla nějaká zvláštní legrace,
vidět.

Ale je nutno vidět, abychom

mohli dělat světlo,

světlo,

světlo,

až do oslepnutí.

MÍNÓTAUROS

Mínótaurovy myšlenky o poezii

Zajisté tato věc jest. Neboť
za temných nocí, když nezřen
procházím hlemýždím vinutím ulic,
doléhá ke mně můj vlastní řev
z veliké dálky.

Ano. Tato věc jest. Vždyť druhy
i křísové bývali obřího vzrůstu
a dneska lze nalézt mamutí hnízda
pod oblázkem. Zem pak
jest lehčí než prve.

Ostatně vývoj není než
vždycky znovu šlápnout vedle;
a stane se, že i utátá hlava
zpívá.

A není to objevem slov,
jak myslí mnozí. Krev
v koutcích úst je podstatně
původnější a jádra skalnatých planet
zahřívá skřípění zubů.

Zajisté jest tato věc.
Protože
tisíce býků chtějí být
lidmi.
A naopak.

Samota Mínoťaurova

Stěny. Stěny. Hlas. Slovo,
před týdný vyřčené, po letech
se vrací, samodruhé.

Stěny. Stěny. Strach. Stín
stínu stínu se obávající.
Jakož i my... Neodpouštíme.

Stěny. Stěny. Střepiny střepin,
amfory, z kterých sedm let prýštily
obrazy moří, jež vyschla až na šum.

Stěny. Stěny. A snad
ani ty ne. Snad jenom chodím
v imaginárním půdorysu
a nemohu jinak:

Vybočit znamená, že není Mínoťa,
že není Kréty, že není Thésea.
A jenom stárnoucí Ariadna
na útesu čeká
svůj pád.

Mínótauros faber

Kolikrát přijdu ke stolu,
srovnám si náradí
(kladívka, kleštičky, kovadlinky a hřídélky),
nakreslím si schéma, červeně a černě,
na bílé nekonečné ploše zrodu,
začnu spojovat a ohýbat, nýtovat a letovat,
túkat a skřípat, údery zní
zhloubi duše do hloubi duše,
soustředně kruhy se šíří a já
jsem uprostřed; docela uprostřed.

Už se dělá malý strojek,
kuřátko strojek, převody, úderníčky,
vinutí a cívky, přitahování a odpuzování,
tu a tam to tákne, tu a tam
to naslouchá,
už to skoro je,

když tu pode mnou zazní kopyta,
zadupou na divoké žule,
jako bubny černých slavností,
tepny duní, svaly pnou a řemenice šlach
táhnou (jen ruce zdřevěnělé),

tělo se vzepne k šedému zákalu nebe
a pádí chodbami a průsmyky
v zuřivém nadšení.

(Krupičky kovu ještě padají z hřívý):
Už je to daleko, daleko za propastí.

Rvu a ženu se, žádám
nejkrásnější z princezen,
abych ji mohl... zneuctít a pozřít
s nejkrvavější něhou, nevím už
než ta kopyta, kopyta,
kopyta tyčící se
nad nahým tělem.

...
Jen tak mohu zapomenout,
třeba nevím,
nač vlastně.

Mínótauros o lásce

Láska Kentaurů je věčná
jako lámání v kole.

Avšak tu noc, kdy Théseovi
dala Ariadna osudnou nit
(a já je viděl, neboť stěny Labyrintu
se rozestupují za rovnodennosti)
(a já je viděl, neboť jsem byl Théseem,
stejně jako Théseus
může být mnou)
tu noc stáli proti sobě
a jeho ruce spočívaly
na jejích ramenou:

jejich tváře byly temné
jako vlny Styxu a
jejich těla byla z kamene.
Stáli a stála luna nad nimi
a stálo moře.
I jevilo se, že láska jest
nikoli v pohybech,
ale v jakémsi hrozivém
setrvání, jež se vymyká času.

Posléze zprůhledněli a
bylo znát červy, jež hlodali
v jejich nitrech: ona věděla,
že skončí na Naxu
a bude stát frontu na olivy,

jakoby to byl smysl života,
on věděl, že skončí v Athénách
jako divadelní král
s deseti milenkami
a cirhózou jater.

Ale teď stáli, ruce na ramenou
a stála luna nad nimi
a stálo moře. A já
před tváří této lásky
jsem zaryl svou býčí hlavou
v písku a v jakémsi nepoznaném
zoufalství rozbíjel stěny
a řval Thésee, Thésee,
Thésee, čekám tě,
a Labyrint mi obracel ta slova
v můj vlastní
homérský smích.

Úspěšný mladý muž v labyrintu

Když byl za osmou zatáčkou,
odkašlal si a zařval:
Mínótaure, měj rozum. Tady je
má ruka, ukaž mi cestu ven
a já ti zaručím dvacet nejhezčích holek.
Normálka, Mínótaure.

Odvětil jsem, nezřen:
A zdalipak víš, že jsou
démoni?

Trhni si nohou,
odvětil, neblbni. Tady je
ruka, vím, kde se senzačně narejžuješ!
Šábneme se, normálka, né!
Já jsem normální člověk,
buď normální, Mínótaure!

Odvětil jsem:
A zdalipak víš, že normalita
je jen mírnější formou
slaboduchosti?

Di někam,
zařval, copak nechápeš, jak se vyplácí
vyjít s lidma? Práce s lidma
se vyplácí, říkal náš četař,
když zasypával ubikace práškem
proti štěnicím, tak co se tak vytahuješ?

Dyt' si tady nepřijdeš ani na slanou vodu.

Odvětil jsem, nezřen:

Což nevidíš, jak pobýváš
na hrotu jehly, jíž se látají
prošoupané kalhoty vaší historie?
A jaký je vlastně tvůj cíl,
synu?

Jo, to je vono,
řekl, Cíl... Já myslím,
bejt zpátky. Bejt v balíku.

A vopajc bych si tady ten labyrint,
von by se moh hodit,
kdyby se to vzalo reálně...

Tehdy jsem ho dal démonům,
aby ho vyhodili z labyrintu.
A chodby jsem dal zasypat
tím práškem.

Nepochybně žil pak velice dlouho
a vyznamenal se na dostizích
chrtů.

O Sisyfovi

Nemoha dovalit ten balvan,
balvan, cokoli to bylo, snad rula, snad papír,
usoudil jsem, že chyba je ve mně.
Na chybách je podstatné, že se dají napravit,
říkala maminka.

Usoudil jsem, že chyba je ve mně.
A přidal jsem k balvanu
ještě jednou tolik. Cokoli to bylo,
snad nenávisť, snad láska.
A hned to šlo líp. Neboť

byla jistota, že mi to
eventuelně zlomí vaz.

Pak byla svačina.
A já jsem poznal,
že hysterie nic nevyřeší.

O Daidalovi

Daidalos kutí v labyrintu.
Samoplodící stěny.
Není úniku.
Leč křídla.

Ale kolem — těch Ikarů. Černo.
Ve městech, na ladech, na planinách.
V letištní hale (automatické
sbohem);
v kosmickém řídicím centru (polovodičové
převtělení);
na hřišti (nábor žactva,
ročník 1970);
v muzeu (plavá vzlínavost
plnovousů);
na stropě (duhový flek
imaginace);
na blatech (hýkání noci,
ročník 1640);
v kameni (prst pleistocénu,
ukazující vzhůru).

Čas plný Ikarů,
vzduch plný Ikarů,
nálada plná Ikarů.

Deset miliard Ikarů
minus jeden.

A to ještě Daidalos
vůbec nevynašel
ta křídla.

Atentát

Prochází městem jako
nestravitelný zbytek
na jazyku. V kapse mu tiká
pekelný stroj, jenž budiž
vržen, nebo položen
v pravý čas, na pravé místo.

Jeho stín se mu jeví
doutnákem táhnoucím se
historií od války k válce.
Jeho tělo se mu jeví
břitem vah, na nichž
se přechýlí doba
na druhou stranu

a staletí budou zahrnána
na útěk.

Tiskne svůj pekelný stroj
na srdci, pevněji a pevněji,
tak, že se rozpouští kůže,
tak, že se rozpouští kov,
a jedno prostupuje druhé,

pekelný stroj je teď uvnitř,
a tiká a tiká, a když
už se zdá, že toto je ta ulice,
toto je ten dům, toto je ten okamžik
v pohřebním procesí dne,

sáhne dovnitř, ale
už to nejde vyndat,
jen to tiká, a bolí,
dává se na útěk,
prchá před tikotem,
prchá před sebou,
ztrácí stín a ztrácí město,

ocitá se na planině
nezapadajícího slunce,
nehnutého nebe, a
noří se do sedavého
precipitátu hlíny,
zanecháváje obrys

těla nebo exploze,
dočasného těla a trvalé exploze.

V neděli jde tamtudy
rodina na procházku.
Slyšíš to, říká chlapeček
šťourající prutem v hlíně.

Nikdo neslyší.

Okamžitě to zahod',
praví otec chlapečkovi,
který teď vítězně nese
v ruce

chcíplou myš.

Jinde

Cesta, jako přestup z jednoho hrudního koše
do druhého, tlak vzduchu tiskne shora
a zdola, stahujeme se,
jsme v kapilárách, sotva mocni
hlavního proudu, skryti, marně
hledání zprávou, marně hledajícíe,

embrya třesoucí se dechem
neexistujících sudiček.

Po chvíli měkkýš v nás
vysouvá neforemnou hlavu: očekává
pošťáka
s bílým dopisem,
s definicí mlhy,
nazývané též přirozená povaha věcí.

Pošťák přichází. Má zelené oči,
brašnu obsahující polibky na čelo,
otisky prstů
a rekomanda.

Pošťák míjí a jde vedle.
Zvolna, rozvážně
zdvihá se tornádo.

Jsme vyplaveni,
jsme vystaveni

a paraple
jsme zapoměli
doma.

Nebezpečí noci

Ložnice; dvojitá postel; strop; stolek; rádio.
A venku temnota podepíraná stromy,
pod nimiž se prochází tmavomodrý jaguár.

Stěny se otvírají a dvojitá šroubovice
jedinosti
prostupuje stínovým dechem krovu.

Snad galaxie. Spíše však
bělma očí v náznaku větru.

Nepřítel se blíží: černý obraz,
obraz vlastní tváře
v zrcadle, spánek. Jeho ruce
rostou a dotýkají se konečky prstů
samy sebe.

Braň se. Neboť ráno,
v naivním světle ptačích mozků,
se vzbudí
někdo jiný.

Filozofie podzimu

Paprsky posledního slunce
tápají prstíčky po žlutém listí
venku. V okně se odráží
kniha a silueta a
silueta, svatozář vlasů,
jsme letos
prostoupeni historií
jako pavučina světlem.

Táži se, zda panující
nedostatek géniů
není způsobem vymizením
terciárních stádií luetických.

Pavouček boží jakýsi
vznáší se nad tebou, nade mnou
a nad aspirinem.

Zahrada starých lidí

Zhoubné bujení břechťanů.
A tráva nečesaná,
neboť na tom už nezáleží.
Pod stromy vpád
plodonosné gotiky.
Potemnělo, stejně bájeslovné
jako bezzubé.

Leč Mínótaurus zdrhnul
dírou v plotě.
Ikarové kdesi
uvázli v pavučinách.

Za časného jasného jitra
odhaluje se mezi keři
bezectně šedivá, drzá
čelní kost faktu.
A zeje beze slova.

Ma ma

Leží a čeká. Nemůže spát.
Tváře panenek na stropě.
Nikdo nejde, ale něco jde.
Posadí se a čeká.
Nikdo nejde, ale je to tu.
Skříň mrká. Slzy světa se tlačí
do očí. Pláče tiše, vztahuje
ruku. Vzlyká mama mama.

Je ticho. Skákal pes přes oves.

Volá mama mama, ze všech sil,
ale padá to zpět jako
šedivá jablíčka samoty.
Dusí se mama mama
a uléhá v bílu,
dlouhý polární sníh kolem.
Ticho.

On vlastně nikdo nikdy neskákal.

Bolestná spirála
veškerých zázraků.

ma ma

Diagnóza zní bronchopneumonie,
mnohočetné malácie mozku,
senilní kachexie.
Náušnice a prsten vzaty do úschovy.

ma... ma

Embryo ve skle

Hora porodila myš.
Takže se ušetřilo jméno,
pět zlatých vlasů děda Vševěda,
pár facek,
promiň, nerad,
místo v lavici, a
několik uncí
učitelů a školdozorců

a malá dřevěná koloběžka.

Je svlečen z tragédie.
Přihlíží z formolu a říká,
příští rok půjdu do školy
a budu mít břicho plné
jiných dětí.

Nasloucháme, zahanbeni
tímto směrem krve.

Velrybářství

Panuje velký nedostatek velryb.
Nicméně, ve městech velryb
velrybářské flotily projíždějí ulicemi,
tak velké, že je jim voda malá,
nebo aspoň harpuna se plíží
od chodníku k chodníku
a hledá.

Najde.

Je naboden a elementárně se mrská
ústrojenec a krev se rozpíjí
v bělmu nebe.

A to je ten starozákonní incident,
to elementární drama,
ta základní událost,
být naboden a tažen pryč,
mezi řasami a treskami,
    mezi knihami a školními sešity,
mezi chaluhami a čeřením,
    mezi hrníčky a obrázky po mamince,
mezi trepkami a pavučinami v koutě,
mezi kýlem lodi a kýlem moře,
    mezi hodinou ranní a hodinou večerní,
naboden a tažen k chvále
bohů nabodenosti a taženosti,
naboden a tažen odtud až na věčnost,
za dusivého vnitřního řevu krve,
která chce zůstat a křečovitými pařátky
drží se kapky z vodovodu,

reflexů v okenním skle,
prvních dětských vlásků
a ploutviček.

Ale není už nic než vlny, vlny, vlny
a čtvrcení
na onom bezejmenném druhém břehu,
kde není dobrého či zlého,
nýbrž jen pružení kostí,
sdírání omítek, pod nimiž se objevují
starší a starší středověké fresky,
svlékání kůží, pod nimiž se jeví
slizkost plodu právě počatého.

A ozývá se uhrančivé unizóno píšťal,
hudba velrybářů,
fuga, která se tyčí na místě
jako obelisk posledního dechu
za oponou.

Nikdo nenapsal
Antigónu velryb, Elektru velryb,
Hamleta velryb, Godota velryb,
Sněhurku velryb, ba ani
vařila kašičku velryb,
jakkoli jest velryba sama
metaforou jakousi.

Metafory vymírají
v situaci, jež sama je metaforou.
A velryby vymírají
v situaci, jež sama je velrybou.

Homér

Sedm měst se sváří o jeho kolébku:
Smyrna, Chios, Kolofón,
Ithaké, Pylos, Argos,
Athénai.

Jako beránek se prochází
v mořských pastvinách,
nezřen, nezakopán,
nevykopán, životopisného
stínu nevrhaje.

Cožpak neměl potíže s úřady?
Neopíjel se? Nebyl nahráván,
aspoň při zpěvu?
Nemiloval foxteriéry, kočky
nebo chlapce?

Oč by byla lepší Iliada,
kdyby Agamemnon měl prokazatelně
jeho rysy a biologie Heleny
poukazovala k dobové skutečnosti.

Oč by byla lepší Odyssea,
kdyby měl dvě hlavy,
jednu nohu
a jednu ženu
společnou s nakladatelem.

Nějak to zanedbal
ve své slepotě
A tak trčí
v literární historii
jako varovný příklad
autora tak neúspěšného,
že snad ani neexistoval.

O původu Mínótaura

I když ovšem jest docela dobře možné, že jsem Mínótauros, královský syn, který se nepovedl (kterému panovníku se povedl syn?), a proto byl postaven labyrint, aby mě tam s tou mou velkou hlavou nebylo vidět, jak soudí Zbigniew Herbert. Aby byl posléze najat známý zabiják Théseus, v jehož rukách pak má utátá hlava nabyla poprvé a naposled výrazu porozumění.

I když ovšem jest docela dobře možné, že jsem Mínótauros, onen temný druhý Théseus, který v labyrintu potká a zabije své alter ego, jak soudí Georges Neveux.

I když ovšem jest docela dobře možné, že nejsem: jen stín mýtu, který se mění epochu od epochy; den ode dne. Jen ono prázdno v sutinách, v nichž leží Kréta na Krétě. Jen ono místo v hlavě, onen keř na břehu běhuté mysli, řeky nesoucí myšlenky druhých, hladiny, v níž se zjevuje vaše vlastní tvář včera. Před rokem. Před lety. Avšak i tato vlastní tvář jest stín mýtu a prázdné místo v sutinách nebyvších paláců. Bez koherence. Bez kontinuity. Bez dějin.

To, co nemá být vidět. Co je vidět skrz nevidoucího.

To, co si nelze vzpomenout. To, co nelze zapomenout.

Denně umíráno. Nikdy však mrtvo.

I když ovšem jest možné, že jsem kdokoli, komu nasadili psí hlavu.

Mínótaurovy myšlenky o labyrintu

Západ slunce. Už zas. Jemné svíjení, z chladu, z tepla; z rozpolcenosti; z pusté velikosti, z přeplněné drobnosti, prchavosti a neměnnosti, ne-prospěšnosti a účelovosti.

Tak vás pozoruji, jehelníčky pocitování. Kynutý knedlík smutku jakéhosi.

Je-li však svět skutečně takovým, je to vlastně masivní legrace.

Vy však již putujete ke kořenům vtěleným v symbolech podvědomí. V individuální symbolech snů, v kolektivní symbolech umění. Halucinace od ruky: to, co Toynbee sledoval jako mýtologický klíč k branám mysli. To, co Jung hledá ve vazké, martánské, temné, sluncem probodané džungli prvotní souvislosti. Tam, kde vyvěrají osobní démoni a neosobní pohnutky, kde exploduje netušená karnální energie, kde blyští Spencerův stříbrný měsíc a Miltonův sluncejasný meč.

Hle, regresivní poezie.

Opičky si kupují knížky.

Jinde pak je veleopi žerou. Z popelu Fénixe ptáka povstává slepice o dvou biskupech. Rukavice byla obrácena naruby, ruka vyvržena. Vnitřnosti jsou navenek, neboť nitro je balast. Venek je uvnitř, neboť je tím, o čem se myslí a o čem se jest. V labyrintu nehledáte bludiště v sobě, nýbrž přímé světlo zvenku. Symbolech podvědomí jsou exponovány, neboť demiurgové nechápou to, co tvoří. Metafora

je dříve než věc a dříve než básník. Vzduchem plavou Ernstovy ryby, ve stěnách štěkají čtvernožci Kleeovi. Budovy jsou z pánevních kostí a mravenčí pohánějí hodinový stroj. Řeknu-li zkumavka, je to proto, že se rukou dotýkám skla. Řeknu-li, že se lampy smějí, je to proto, že se skutečně smějí, svítíce skrze mne. Proud neutrin mne prostupuje, takže jsem průsvitný jako medúza. Řeknu-li cokoliv, není jisto, zda to říkám, neboť i samo se to říká, já pak možná ani nejsem.

Poezie se rovná světu a je skrze něj.

Poezie indukovaná.

Jakási pilná radost koluje v mých cévách a stoupá do mé býčí hlavy.

Proč by si ostatně jeden dával tu práci, kdyby to nebylo pro radost.

O PŮVODU VĚCÍ

O původu kamene

Opozdil se na pouti
od deseti k pěti,
s planetou na bedrech,
nehybný v střemhlavém pádu,
zůstavený jako mina z nekonané války,
neviděný, jako výkal vymřelého démona,
nedosažitelný i pro Sisyfa.

Tu leží na srdci,
tu leží v žaludku,
tu leží na cestě,

až jednou, ten poslední, kdo míjí,
zvedne jej v náhlém osvětlení
a hodí po někom.

Tehdy se ocitne v našem času,
nazve se kamenem
a pochopí, že všechno
má svůj cíl.

O původu oblaků

Absolutní červivost Země:
někdo se plíží vzadu,
někdo čeká za rohem,
někdo se dívá z kanálu,
někdo poslouchá za zdí.
Někdo koluje v krvi.

Zbývaly němé pohledy do nebe,
propadání zdola nahoru.

Ale nebe je jen jedna obrovská lupa,
maskovaná blankytem,
oko v trojúhelníku
a videorekordér ve zlatě.

Celé zařízení je plně automatizováno
a plně utajeno.

Je nutno doufat, že jsou
taky ještě oblaky,
jako bývaly v prahorách,
v době vynálezu neprůhlednosti.

O původu fotbalu

Oblázek zapuštěný v betonu
jako socha génia dešťovek:
ani se nehne.

Mezníček dějin,
takový docela malý
vítězný oblouček
tam, kde se nikdy nic nestalo:
ani se nehne.

Rheumatický sloupek,
z něž ukradli tabulku
zakazující kradení tabulek:
ani se nehne.

Drát pod napětím,
ostříhající ostnatě
sny bércových vředů:
ani se nehne.

A tak, když tak člověk jednou
potká něco, co se kutálí,
kopne.

A zachvějí se nebesa jeho,
roztrhne opona chrámová,
otevrou nevymáchané huby tisíců
v dusivém výbuchu ticha.

Jako když trilobiti
zařvou gól.

O původu krabičky

Vida, že má prázdné ruce
a prázdnou hlavu,
na prázdném stole bílý list,

vzal ten list, přeložil naněkolikrát,
nastříhnul, složil, slepil a uzavřel,
bílý potemnělý prostor,
výška krát šířka krát hloubka,

a nechal stát: hnízdo kukaččí,
garsoniérka mikroskopické
Naděje.

A pak to zapomněl
někde na regále.

Od těch dob říká
— ano zajisté, někde to mám,
v takové malé krabičce.
Počkejte, jen co ji najdu.

Cesta do nitra

Na cestě k pramenům řeči
dlouho jste bloudili půlnoční krajinou, kde
místo kamenů leží otevřené oči.
Pak se cesta propadla jako led na kaluži
a padali jste. Pár tisíc let.

Octli jste se
v pustém pavučinovém sklípku bez
oken. U stěny se krčila dvě
tři mrzáčková slůvka
(já... pryč... zeleno)
a po podlaze se válelo
skučení.

Zaklapli jste a mazali zpátky.
Nitro asi, říkali jste si,
nitro bude snad venku.

Přemýšlení

Zběžně si umyjete ruce, osušíte
ručníkem, bílým nebo namodralým,
položíte
hlavu na stůl,
levou rukou přidržíte
kost
a pravou listujete
v chladnoucí tkáni.

Hledáte něco, co tam už je,
nebo snad se to tam dělá,
tím, že to hledáte.

V každém případě, to, co nahmátnete,
vyndáte, otřete o kalhoty,
pofoukáte, a hodíte pod sebe.

Jen to, co jste nenašli,
nosíte dále s sebou.
V tom se myšlenky velmi podobají
vším,
jak věděl už Herakleitos.

O původu otcovství

Už vím. V deštích.
Pod ledem, když každý krok
vyráží hvězdice prasklin
a zdola se někdo dívá.

Večer, v detonacích světél
města v dálce, na okraji planety.
Na půdě domu, kde jsem se narodil.
Ve sklepě domu,
kde jsme skládali z dřívěk
něco jako obratel
a sternum, jednou se hodí.

Ve hnízdech Faustů, a Jagů,
a Desdemon.

Už vím. Zlouteček jakýsi
na dlani: Jdu po schodech
a po schodech, nahoru a
nahoru,

do obývacího pokoje. Ale
nikdo tam není.
Jen koutkem oka jsem ještě zahlédl
tvoje prstíčky
mizející pode dveřmi.

O původu stropu

Shora přšelo. Duněla oblaka.
Dštíla síra a oheň. Shlížela
rozšklebená tvář.
V noci se rozpínaly galaxie
a dvacet miliard let
přikládalo tantalové drápy
na krk.

Bylo to nesnesitelné,
kromě okamžiků lásky.
A smrti. Snad i té.

Tak jsme tam dali
betonové překlady, izolační nátěr
a omítku bohatou vápnem.

A když tak ležíme vedle sebe,
hledíme jen tak vzhůru a ptáš se,
pokud se vůbec ptáš,
— co je *tam*? —
mohu se přiklonit k tvému uchu
a velmi tiše a tajně říci —

tam se křižují dvě spáry,
běží tam barokní flek
v podobě trojnohého jelena
a pavouček se tam hotoví.

Ráno bys to měla
vzít smetákem.

O původu peroxidu vodíku

Zklamán tím, že kůry andělské
se mění na sbor krevních tučnic,

že je nutno dát přednost
v jízdě po hlavní ulici,

že ubývá průjezdnosti silnic
a přibývá obstipace mozků,

že vadnou i mramorové prsy
Afrodité, že mrholí v srdci
a rezaví v patách,

že se furt někdo ptá,
kolik je hodin, ačkoli
je tak daleko k soudu,

udeří do stolu,
rozmlátí hodiny po babičce,
zadupe alarm králíkům,
rozpoutá proud krve
přímo do mikrofonu,

vznese se a padne;
pěna u úst, pěna vlasu
kolem uší, pěna plnovousu,
pěna duhy kolem hlavy,
záplava pěn, která to všechno
zaplácne pro tu chvíli.

To jsme to zas jednou
okysličili.

Ráno vstane a pokračuje
ve všeobecné zbožné pouti
za jelitem.

O původu šesté hodiny večerní

*Lidské osudy jsou
zjednodušovány jmény.*

Den, od slunce ohlodaný,
pohozený mezi atrapy domů:
jdeme, táhnouce za sebou lásku
jako velkého chcíplého psa.

Kolik životů bylo však zachráněno
dýcháním z úst do úst?

A to je vše, tato marinovaná marnost?
Tento rozhovor sledů v nedatované konzervě?
Zajisté. A vidličku držíme
v levé ruce a kůstky odkládáme
na okraj, pro všesky časy.

Tvoje oči jsou ovšem neónové
a kam se podíváš,
je ohnivý nápis na zdi.

A není slov. A nikdy nebylo,
šlo-li do tuhého. Na prahu osudů
mlčí poezie, zahlcená
svou vlastní trpkostí.

Naštěstí, skoro nikdy
ti nerozumím.

Píšeme po sobě skalpely,
jako když čínský básník kreslí tuší.

Některá krev se sráží rychle.

Jiná teče a teče.

Velikost věcí
se měří hloubkou řezu.

Jdeme na červenou. Neboť hra
je bez pravidel; před mnoha lety už
rozkradli pole naší šachovnice
a zbývá jen chrápání králů,
řev piónů a ržání koní,
o němž jest nám pomlčeti.

Když tě však líbám,
tvůj jazyk má chuť
desáté planety, samodruhé.

A to je vše, tento dráp tmy?

Tyto sebevraždy spánku, z nichž

procitáme těsně pod kamenem?

A to je vše, tento výzkum

kosterních zbytků?

Tvá chůze je ovšem vznešená;
úděsná neomyslnost prsů.
Jdeš bez pohybu.

Žijeme nadějí. Zajisté. Její

paraziti hryžou v emulzi mozku.

Zbývá latentní obraz.

A chvílemi ani to ne.

A tak tedy je šest hodin

toho dne. Stejně jako včera.

Stejně jako zítra.

O původu svátečního rána

V ulici U Anděla, ráno svátečního dne,
otevívá okno a vyklání se,
aby zasunula praporek do určeného k tomu
držáku z plechu. Ruce se jí klepou,
neboť takový jest osud
nervosvalových celků
během vývoje hojně používaných.

Rozkmit ruky však
znemožňuje strefit se do očka z plechu
hůlkou z nehladkého dřeva.
Rozkmit ruky navíc jest zvyšován
ruchem dopravy a
pozorností kolemjdoucích,
které prázdeň vrhla do prostoru
bez určení.

Rozkmit ruky tedy způsobuje,
že praporek setrvává v tápavém kroužení,
zatímco šedivá hlava se naklání
blíž a blíž v takové píli, jako by
důstojnost svátku vskutku
byla úměrná ozdobenosti okna.

Rozkmit ruky tedy působí,
že jest to, jako by praporek
prchal v bludných kruzích před
ustanovením živlů, z nichž jmenujme
slunce a pád deváté hodiny ranní,

že jest to, jako by praporek plochou spirálou
stoupal na věčnost, kde očekáván
bílými tírami piva v bufetu Jitřenka.

A protože nelze setrvat chodci
na místě po celý ten den
v údivu nad podstatou toho
kterého dne, zůstává žena
s praporkem jaksi tkvít
v podivné emanaci času,
již nazývejme vzpomínkou.

Bylo pak mnoho chodců toho dne.
Až příliš mnoho.
A pivo bylo peprné
jako žluč archanděla.

Rok klidného slunce

Vačkový hřidel spokojeně přede v přírubách.
Závlačky utěsněny v mezikruží.
Dobře uvážené vybrání v patce
zaručuje samohojivost ojnice.

Cožkoli ztmělo v ložisku,
zjasněno v šoupátcích.
A nač se bát: Návazky pošly,
obložení ostalo.

Jakž do zápichu voláš,
dvoucestnou výpustí ozývá se.
Táhla dobrá, všecko dobré,
závistná závitnice dotvrzuje.

Zbroj a strůj jako oko v hlavě,
kam sytič, tam výstružník,
přišed o tlumič, nastav druhý.

A po cestičce oleje
blíží se milostné pacholátko
a hrá na flétničku z kosti,
nejjemnější práce.

Ach ano, uzavírá snívá upínka,
všeho do času
a rok na věky.

U nás doma

K ránu tlouklo na dveře. Otevřel jsem. Byla to sviluška zvící obláčkového leoparda. Ukazovala na ulici: několik chvostoskoků páralo sliznatku. Chroustání bylo podobno čtení kancionálu. Pod autem hýbalo se černého něco, blešivci patrně, olizující zakutálené gamety. Avšak od sousedů již lezl dravý rypouš osazený lumčimi výtrusy. V tlamě ještě svíjející se nohu luskouna. Praskání chitinu a sténání kolagenních vláken. Z drátů telefonních a jiných nezmaři máchali zelenavými chapadly a trávící šťávy stékaly po hřbetech spících ochechulí. Naproti začínal velký tah listorohých, lalokokřídleců a tarbíků s baterkami. Někteří se pářili cestou, jiní jazyky vystřelovanými do oken napichovali jadernou hmotu.

Stříkalo to. S poněkud drsným rachotem mamutí ježdík škrtal ploutevnatými hnáty a u moře už hořelo; v plamenných děrách zjevovaly se vyjevené obličejové pakoní a smutnic, bílkovité a hnilé, a mizely. A řvali sumýši.

Zavřel jsem. — Co je, ptali se naši. — Nic, řekl jsem, všecko v pořádku. Bylo slyšet jak pod piánem klidně oddychuje harpyje.

Filozofie setkání

Vlak, který je zrcadlovým odrazem jiného vlaku. Podávání ruky z okna do okna. Srdečný rozhovor velmi blízkých lidí v paralelně ubíhajících oknech.

— Příště —

— Ano, příště —

— Příště, až se setkáme —

— Ano, příště se setkáme příště.

Přičemž Příště znamená Tehdy a Tehdy je jen skrze to, že snad bude Příště.

Každý přírodní proces může podle stejného zákona probíhat i ve své obrácené podobě: princip parity.

Princip parity neplatí ovšem při slabých interakcích.

Zrcadlo

Náhlé zpřítomnění předmětu, který by jinak byl roznesen pohyby a slovy. Náhlé vypětí předmětu z projekcí a vztahů do přehledného trvajícího plánu.

Protože pak sami nutně musíme být předmětem, dochází ke krátkému spojení mezi subjektem a předmětem, k jedinému případu sebeosvojení a identifikace.

Hledění do zrcadla je rovno plodnému mlčení o dobře známém neznámém předmětu.

A to do té doby, než se v pozadí zjeví byt, v němž jsme nikdy nebyli, krajina, kterou jsme dosud nikdy neviděli, a nově příchozí, který nás možná zná, my jej nikoli.

Doma

Doma registrujeme bez nevolnosti a závratě existenci zhoubného bujení, letálních mutací a auto-destrukčních chorob v těle světa. Domov je místem imunity, za předpokladu, že se všichni přezuli v předsíni a že v omáčce je navyklé kvantum jíšky.

Doma je stav, v němž album fotografií je zdrojem nesmrtelnosti a obraz v zrcadle trvá bez omezení, podoben motýlu na paprsku světla.

Doma je pololetální mutace světa s důrazem na předponě polo-

Oběd

Polévku nutno dojídat až do poslední lžičky, neboť právě v té je síla.

Jez polívčičku, nenimrej se v tom!

Nebo budeš slabej a nevyrosteš.

A bude to tvá vina.

Ostatně i města a národy mohou za to, že nevyrostly.

Viním malá města, že se nestala velkými městy. Tím hůře pro ně.

Viním malé národy, že se nestaly mocnými. Tím hůře pro ně.

I blame the little nations...

Ich beschuldige die kleinen Nationen...

J'accuse les petit nations...

Tak žer tu polívku, než bude jako led!

O původu asfaltového holuba

Další
zákony thermodynamiky:
Nemůžeš vyhrát,
nemůžeš remizovat,
nemůžeš odejít ze hry.

Tak letím: když se strefí,
budu sám sebou.
Když se nestrefí,
budu kus asfaltu.

V Prátru se sbírá ze země
opilý Beethoven:
ten ovšem zdvihá
devět symfonií,
možná desátou.

Za mne píská
vzduch. Osvěžující
průvan ve dřeni kostní.
Nesmrtelnost je luxus.
Letět a nelitovat.

Nelituji.
Lituji, že jsem se zapomněl
zeptat, kde bylo to hnízdo,
proboha, kde je to hnízdo.

O původu opaku

Jako by se zlomilo nebe,
ale byly to jen dvě dlaně.

Chvíli pleskal křídly,
ale dlaně se přiklopily
ještě níž. Křídla se vzpříčila.
Hrabal nožkami, ale dlaně se
přiklopily, jedna z noh se ulomila.

Pokaždé, když něčím hnul,
dlaně se přiklopily a něco se ulomilo.
Tak tedy strnul. Mohla to být
katalepsie.

Ale mohlo to být plazivé poznání,
že není už modro.

Nýbrž naopak.

Že není louka s kytkou
tu a tam.

Nýbrž naopak.

Že není už neodolatelno.

Nýbrž naopak.

Že není ani glukózy,
ani šumění,
ani času,

nýbrž naopak.

A na tom zůstane. Do té doby,
než to někoho omrzí. Ten život,
ta smrt, nebo to šimrání v dlani.

O původu špatného zažívání

Nikoli o játra —
o žaludek jde Prométheovi.

Ten orel v nás cupující
kvantovou mechaniku,
ten termit marně natravující
genetický kód,
ten dravý klavír
v proluce předpjatého betonu —

něžně imanentní kanibalismus
uměn,

naneštěstí zbytečný,
naštěstí.

Prométheus užívá zeměžluč
a roste.

Rozhovor s mládětem o poezii

Nad jezem bloudí řekou kmeny
a starý svícen, dvouramenný,
jenž ještě nese údiv svící
a němý oheň
zřítelnic.

Mnoho jsme chtěli, chtěl jsem
řící,
a neřekli jsme vůbec nic.

Rozhovor s kmetem o poezii

Patnáct miliard buněk v mozku,
patnáct miliard buněk z vosku.
Deset slov padlo na papír,
Maxwellův čertík jimi šije.

Až se nám jednou rozum vrátí,
úsilně budem gumovati,
až z buněk zbude jenom vír.
A ze slov budou litánie.

O původu paměti

Nad mořem pak se rozednívá.
Polypi zpívají.
Ale to, co zbývá, jsou
staré i nové,
zajisté zraňující,
útesy korálové.

Zpěv je i není.

Ale co zbyde
po krvi?

Hermetická
teorie krvácení.

Poslední soud

Plně automatizovaná
pračka pere, ždíme a vysušuje.
Jako když andělé žvýkají gumu.
Jako když rula rodí svor.

Někdo nadává moři, ale není to slyšet.
Husí peří víří v kuchyních.
Prstíčky mizí pode dveřmi.
Ikarské hry much zakrývají
nedostatky labyrintu.
Vypadáš dobře, hochu,
a je to infarkt.

Pračka pere.
Vstupují lukulské hody
a vypadává deset deka tvarohu.
Vstupují úvahy. Vypadávají písmena,
dobře roztríděná. Vstupují velryby
a vyplouvají očíslované zuby.
Vstupuje paměť a vylézají
dopravní předpisy.

Bílo. Pračka pere.

A kdo zaplatí za muziku?
A kdy bude hasičský bál?
A kde si ještě vrzne flétna
v mrazu? Jak překročit

stín knihy?
Bílo po smazaných sazích.

Pračka pere, až se třesou
ruce Diskobolovy.
Čas věčnosti vyměřen
na vteřiny přesně.

Ano.
V krajině her nutno jít
až na konec.
V krajině zkázy
přesnost je víc
než božství.
V krajině chaosu
jediná naděje
tkví v pračce.

V bílém hluku
odcházím dveřmi
vedoucími
do téhož pokoje.

O původu plné moci

Tentokrát,
kdy domy sedí na vejcích
drobné velikonoční smrti
a pod keři číhá v záloze
symfonický orchestr,

kdy bubny a pozouny
přepadávají na cestě parkem
a žádají almužnu větší
než je živá váha těla,

naslouchá odvyknutému
vnitřnímu unizónu,
své bouři na lžici vody,
svému přes to přese všechno,

pro rychlý malý plamen
nepoznává velké město,
uvědomuje si únavu horstva
tváří v tvář padajícímu kameni

a aspoň tentokrát
tázán, odpovídá —

Ano, mohu.

A jde svou cestou
flétny.

Rozhovor s básníkem

Jste básník?

Ano, jsem.

A odkud to víte?

Napsal jsem báseň.

Když jste napsal báseň, znamená to, že jste byl básníkem.

Ale co teď?

Napíšu zase jednou báseň.

Pak budete možná zase jednou básníkem. Ale jak poznáte, že je to skutečně báseň?

Bude to zrovna taková báseň jako ta poslední.

V tom případě to ovšem vůbec nebude báseň. Báseň je jen jednou, podruhé nemůže být zrovna taková.

Myslím, bude zrovna tak dobrá.

Ale to nemůžete myslit. Také dobrota básně je jen jednou a nezávisí od vás, ale od okolností.

Odhaduji, že okolnosti budou stejné.

Když tak soudíte, pak jste nikdy nebyl básník a nikdy nebudete básník. Proč tedy myslíte, že jste básník?

Ano. Já vlastně nevím...

Ale kdo jste vy?

Miroslav Holub
Naopak

Edice Čeští básníci 20. století

Ilustrace na obálce Sunward Art/Shutterstock.com

Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 12. 2. 2021

ISBN 978-80-274-1389-8 (epub)

ISBN 978-80-274-1390-4 (pdf)

ISBN 978-80-274-1391-1 (prc)